רבי יהודה בתר חזותא אזיל ואידי ואידי מין במינו הוא אלא אליבא דרבי חייא דתני רבי חייא נבילה ושחוטה בטילות זו בזו רבי חייא אליבא דמאן אי אליבא דרבנן הא אמרי עולין הוא דלא מבטלי אהדדי הא מין במינו בטיל ואי אליבא דר' יהודה כל מין במינו לר' יהודה לא בטיל א] לעולם אליבא דר' יהודה וכי קא אמר ר' יהודה מין במינו לא בטל ה"מ היכא דאפשר ליה למיהוי כוותיה אבל היכא דלא אפשר ליה למיהוי כוותיה בטל ובהא קא מיפלגי דרב חסדא סבר בתר מבטל אזלינן ור' חנינא סבר בתר בטל אזלינן תנן שתי מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה כשרות ואם לאו פסולות ב] והא הכא כיון דקמיץ ליה מחדא אידך הוה ליה שירים ולא קא מבטלי שירים לטיבלא מני אי רבנן הא אמרי עולין הוא דלא מבטלי הדדי הא מין במינו בטל אלא פשיטא רבי יהודה בשלמא למ"ד בתר בטל אזלינן בטל הוי כמבטל דלכי קמיץ מאידך הוו להו שירים כי הני ג] אלא למ"ד בתר מבטל אזלינן שירים מי קא הוו טיבלא לימא ד] (אליבא דרב חסדא) דלא כרבי חייא התם כדר' זירא דא"ר זירא נאמרה הקטרה בקומץ ה] ונאמרה הקטרה בשירים מה הקטרה האמורה בקומץ אין הקומץ מבטל את חבירו אף הקטרה האמורה בשירים אין שירים מבטלין את הקומץ ת"ש הקומץ שנתערב במנחה שלא נקמצה לא יקטיר ואם הקטיר זו שנקמצה עלתה לבעלים וזו שלא נקמצה לא עלתה לבעלים ולא קא מבטיל ליה טיבלא לקומץ מני אי רבנן הא אמרי עולין הוא דלא מבטלי הדדי הא מין במינו בטיל אלא פשיטא ר' יהודה בשלמא למ"ד בתר מבטל אזלינן מבטל הוי כבטל דכל פורתא חזי למקמץ מיניה ו] והוי ליה מין ומינו ומין במינו לא בטל אלא למ"ד בתר בטל אזלינן קומץ מי קא הוי טיבלא ז] לימא דלא כרבי חייא הא נמי כדרבי זירא ת"ש נתערב קומצה ח] בשירים של חברתה לא יקטיר ואם הקטיר עלתה לבעלים והא הכא דלא הוי מבטל כבטיל ולא קא מבטלי ליה שירים לקומץ ט] מני אי רבנן וכו' י] א"ר זירא נאמרה הקטרה בקומץ ונאמרה הקטרה בשירים מה הקטרה האמורה בקומץ אין קומץ מבטל את חבירו אף הקטרה האמורה בשירים יא] אין שירים מבטלין את הקומץ ת"ש תיבלה בקצח בשומשמין ובכל מיני תבלין כשרה מצה היא אלא שנקראת מצה מתובלת קא סלקא דעתך דאפיש לה תבלין טפי ממצה בשלמא למאן דאמר בתר בטל אזלינן בטיל הוי כמבטל דלכי מעפשא הוי לה כתבלין אלא למאן דאמר בתר מבטל אזלינן יב] תבלין מי קא הוו מצה הכא במאי עסקינן דלא אפיש לה תבלין דרובה מצה היא ולא בטלה דיקא נמי דקתני מצה היא אלא שנקראת מצה מתובלת ש"מ כי סליק רב כהנא אשכחינהו לבני רבי חייא דיתבי וקאמרי עשרון שחלקו

והניחו

בתר חזותא אזיל. יג] דקאמרי' לעיל אין דם מבטל דם ולע"ג שאלא לה להיות כמהו ה"נ אזיל בתר חזותא והואיל ושניהם מין יד] כשרים אין בטלים זה בזה: **בטלות זו בזו.** ורבי חנינא ורב חסדא מפרשי טעמא דרבי חייא ובהא פליגי דרב חסדא סבר נבילה בשחוטה א"ר חייא ולא שחוטה בנבילה ורבי חנינא מפרש איפכא: **לעולם אליבא דרבי יהודה כו'.** ולא קשיא גבי דמים דא"ר יהודה לעיל אין דם חולין מבטל דם קדשים בשלמא לרבי חנינא הכא אפשר לקדשים להיות (א) כמבטלין כחולין שכשילין ליה אחד יצא מקדושתו כחולין אלא לרב חסדא ליבטל דהא אי אפשר לחולין להיות כקדשים וה"ל מין בשאינו מינו טו] לרב חסדא והוי דלא כר' חייא: **הוה ליה שירים.** מה שנשתייר ממנחה זו ולא מבטלי שירים דהך מנחה לטיבלא דאידך מנחה מה שנתערב שאין יכול דלהוי ליה כמנחה שחסרה קודם קמיצה טז] אלא תיהוי קמיצה לאידך: **עולין הוא דלא מבטלין.** ושירים לאו עולין נינהו: (ב) **לימא דלא כרבי חייא.** דאמר לא אמר ר' יהודה דאין בטל יז] אם לא היכא דאפשר למיהוי כוותיה. יח] ואמאי דלא מבטל ליה טיבלא לשיריים דתיהוי יט] כריבה סלתה לא מצי למפרך לרבי חנינא דנימא מהכא דבתר מבטל אזלינן דאי בתר בטל אזלינן שיריים מי הוו טיבלא דאי נמי בתר בטל אזלינן וטיבלא מבטל לשיריים לא הוה ריבה סלתה דבטל כמאן דליתיה דמי ולא אייתר ליה: **הקטרה בשירים.** כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' (ויקרא ב) ואמרינן כל שממנו לאשים דהיינו שיריים הרי הוא בבל תקטירו אלמא איכא הקטרה בשירים: **אין הקומץ מבטל את חבירו.** דהא אפי' כ] רבי יהודה מודה דלא פליג רבי יהודה במתני' אנתערב קומצה בקומץ חבירתה: **הקומץ שנתערב.** מתני' היא וכבר פירשתיה למעלה: **דכל פורתא ופורתא חזי למקמץ מיניה.** אי לא נתערב: **לא יקטיר.** דאין מצות הקטרה אלא בקומץ: **תיבלה בקצח.** לעיסת פסח: **הוו ליה כתבלין.** כלומר יצאה מתורת מצה בתבלין: **דיקא נמי דקתני מצה היא.** אלמא רובה מצה: **כיסא.** כלי שהם בוללין מנחה:

והניחו

ולא מבטלי שירים לטיבלא. השתא ניחא ליה האי דטיבלא לא מבטלא לשיריים דליהוי כריבה סולתה וקונטרס פירש טעמא אבל עדיין קשה דליהוי כשיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה וי"ל דקיימא לן כרבי יוחנן דאמר בפ"ק (לעיל ט.) מקטיר קומץ עליהם ור' שמעון בן לקיש חזר בו: **לימא** דלא כרבי חייא. משמע מתוך הלשון דפשיטא ליה דליכא דמפליג על רבי חייא ולעיל פירש טובא דלא כוותיה: **התם** כר' זירא. בסמוך אנתערב קומצה בשיריה אמרה רבי זירא לעיקר מלתיה משום דלא מיתרץ כלל בענין אחר ועוד בפרק השוחט והמעלה (זבחים קי.) על הא דתנן קמצה ואחר כך חזר קומצה לתוכה והקריבה בחוץ חייב פריך ונבטלו שיריים לקומץ ומשני רבי זירא נאמרה הקטרה כו' ולא משני כדרבי זירא אלא אהנך תרתי איתמר עיקר מילתיה: **תיבלה** כא] בקצח כו'. (כדתניא) לענין מצה מיתניא דקתני מצה היא אלא שנקראת מצה מתובלת ובתוספתא דפסחים (פ"ב) תני כה"ג יוצאין במצה מתובלת אבל ברייתא זו לא אשכחן לא במנחות ולא בפסחים: **קסלקא** דעתך דאפיש לה תבלין טפי ממצה. אע"פ שאין דרך לעשות כן פעמים שנאספין תבלין במקום אחד ואכל מאותו לד שיש בו רוב תבלין: **אלא** למ"ד בתר מבטל אזלינן תבלין מי קא הוו מצה. יש לתמוה דמדמי הכא דלעיל שהטעם שוה להך דהכא שאין הטעם שוה דכיון שיש בתבלין טעם מצה ראוי לצאת ידי חובתו כדאמרינן בפ' התערובות (זבחים עח. ושם) עשה עיסה מן חטים ומן אורז (ומן שעורים ואורז) אם יש בו טעם דגן חייב בחלה ואדם יוצא בו ידי חובתו בפסח וי"ל דהך שמעתא פליגא אההיא דהתם ואין להקשות אההיא דתערובות מהא דאמרינן בערבי פסחים (פסחים קטו.) לא ליכרוך איניש מצה ומרור בהדי הדדי דלמא אתי מרור דרבנן ומבטל למצה דאורייתא דהתם חוזק המרירות הוא דמבטל טעם המצה אבל אורז לא מבטל טעם דגן ועוד יש לפרש דהתם כשאוכל כזית מצה דכי מבטל ליה מרור ליכא טעם כזית מצה אבל אם אוכל הרבה שרי: **כי** סליק רב כהנא אשכחינהו לבני רבי חייא. מכאן יש סייעתא לפי' הקונטרס שפירש בפרק בתרא דגיטין (דף פד:) דבימי רבי חייא עלה רב כהנא מבבל גבי כיצד יעשה יטלנו ממנה כו' דקאמר מאן תנא אמר חזקיה ר"ש בן אלעזר היא ורבי יוחנן אמר דילכון אמר הואיל וקנאתו ליפסל בו ופי' שם בקונטרס דלחזקיה רבו היה אומר שרב כהנא עלה מבבל כמו בנו של רבי חייא שהיה מבבל ורבי יוחנן שאל הרבה ספיקות לרב כהנא כדאיתא בפ' בתרא דב"ק (דף קיז:) והיו מקשים לפי' הקונטרס דמשמע שסבר שבימי כב] רבי חייא כשעלה רב כהנא מבבל לחזקיה רבו של רבי יוחנן היה כדמוכח בפרק אלו קשרים (שבת קיב:) וכשעלה רב כהנא היה רבי יוחנן זקן ויושב בישיבה דמקרחי ליה גביניה והתלמידים יושבים לפניו שורות שורות ורבי שמעון בן לקיש לומד לפניו והשתא אינה קושיא דעל כרחך בימי חזקיה עלה כדמוכח כאן ושמא כמה פעמים עלה דאשכחן עדיין שעלה בימי רבי שמעון בר רבי שהיה חבירו של רבי חייא דאמרינן בזבחים בפרק

קדשי

עין משפט נר מצוה

לט א מיי' פי"ג מהל' מעה"ק הלכה יז ועי"ש ופ"ו מהלכות מצה הלכה כ טוש"ע א"ח סימן תנה סעיף ו:

◆

שיטה מקובצת

א] לעולם אליבא דרבי יהודה כו'. פי"ה ואי קשיא כו' תריץ דרבי יהודה לא אמר דאין דם מבטל דם אלא כשהדם קדשים רוב על דם החולין והכי קאמר לא מבטל ליה דאפשר למבטל להיות כבטל ולא הוי וריקה דדם חיה לא בטיל ולא נהירא דנהי דלא בטיל מ"מ יש בילה וראוי [לזריקה] דלא גרע מדם שנתערב במים ואומר ר"י דלרב חסדא ודאי נאמר [ר' חייא] תנא הוא ור' חייא פליג אתנא דזבחים ואומר דלעולם לא אמר ר' יהודה דאין דם מבטל דם ולא תלי בחזותא אלא במבטל כבטל. תו"ח: ב] והא הכא כיון דקמיץ [ליה] מחד אידך מה שנשתייר ממנחה זו הו"ל שירים ומנחה אחרת שלא נקמצה הו"ל טיבלא ולא קא מבטל להו שירים לטיבלא ואע"ג דטיבלא רוב על השירים מיהו אי אפשר שלא ירבה שתי פרידות מסולת של שירים על פרידה אחת של סולת דטיבלא וכה"ג אמרינן במס' נדה (דף כז ע"א) אי אפשר שלא ירבו שתי פרידות של עפר הבית על פרידה אחת של רקב ומבטל ליה ואפ"ה לא מבטל ליה הכא שירים לטיבלא: ג] אלא למ"ד בתר מבטל אזלי' שירים כו' הקשה בקונט' ולמ"ד בתר בטל אזלינן מי ניחא אמאי לא אמרי' שיבטל הקומץ א) לשירים ותירץ אי לפסול שירים הא אמרינן שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה מקטיר קומץ עליהן ואי משום יתר דטבלא (מבלול) [מבטל] אין כאן יתר ולא נהירא כדהקשה בתוס' לעיל אלא ודאי שייך שפיר פסול יתר והא דלא קאמר ונבטלי טבל לשירים משום דפסול יתר לא למדנו אלא לקמן שילהי פרק ואלו מנחות דקאמר ת"ר כל המנחות שריבה במרת עשרונה כו' ומפרש הקונטרס לשם ב' טעמים חד משום דאם ריבה העשרון שמא קמץ בו מן הריבוי קצת ולא קמץ הכל מן העשרון והוי קומץ חסר ולהך פי' דהתם ניחא הכא דהתם דוקא פסול משום דמעורב הכל אבל האי דיכול לקמוץ מזה בפני עצמו לא פסול משום יתור וגם לפי' השני דפי"ה [לא קשה] דטעמא דפסול משום דכתיב עשרון עשרון לעכב מצינו למימר דאינו מעכב רק היכא שעירבן בכלי אחד ואינו יכול לקמוץ אלא בתערובת אבל הכא דיכול לקמוץ מכל חד בפני עצמו לא מיפסל כלל. כך נראה להר"ם ז"ל: ד] לימא מתניתין דלא כרבי חייא. מכאן ראיה לפי' ר"י דלא פריך אלא לרבי חייא אבל לתנא דזבחים דפי' התערובת ניחא דאמר אין דם מבטל דם ואזיל בתר חזותא והני תרי מנחות תואר אחד להם ואי ס"ד דר' חייא לא פליג אתנא דהתם לימא מתני' דלא כמאן. תו"ח. תיבות אליבא דרב חסדא נמחק: ה] ונאמרה הקטרה בשירים כו' אין שירים מבטלין [את] הקומץ ומש"ה לא בטלי שירים לטבל דבטבל יש שירים וקומץ שירים אינם יכולין לבטל דאין שירים מבטלין שירים כמו דאין קומץ מבטל קומץ ואין מבטלין הקומץ דאין השירים מבטלין הקומץ: ו] תיבות והוי ליה כו' לא בטל נמחק: ז] תיבות לימא דלא כרבי חייא נמחק: ח] בשיריה או בשיריה של חברתה: ט] מני אי רבנן כו' שירים לאו עולין נינהו [כו'] בשלמא למ"ד בתר מבטל אזלינן דהיינו שירים בטל הוי מבטל ומש"ה לא מבטל להו שירים לטיבלא דהצ"ל מין במינו ואע"ג דאמרי' לעיל דאפי' מין במינו יבש ביבש בטל אפ"ה סולת בסולת חשיב לח בלח וכן משמע בפרק בתרא דמסכת ביצה אלא למ"ד בתר מבטל אזלינן שירים מי הוי טיבלא ואי"ב הו"ל מין בשאינו מינו ואמאי לא קא מבטל להו שירים. לטיבלא לרב חסדא ולהוי כמנחה שחסרה קודם קמיצה: לימא הך מתני' דלא כרבי חייא לרב חסדא ופרש"י ומה דלא מבטל להו לשירים דלהוי כריבוי סלתה לא מצי למיפרך לרב (חסדא) [חנינא] דנימא מהכא בתר מבטל אזלינן דאי בתר בטל (שירים) מי הוי טיבלא אי נמי בתר בטל אזלינן וטיבלא מבטל לשירים לא הוי כריבה סלתה דבטל כמאן דליתיה דמי ולא מייתר ליה ושעות סופר הוא מה שכתוב למיפרך לרב חסדא דאדרבה הו"ל למיפרך לרב חנינא ומשום חסרון שירים לא איכפת לן כי אי הוי מבטל טיבלא לשירים והויא ליה כשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה דהא אמר ר"י לעיל בפ"ק דמקטיר קומץ עליהן ואפי' ר"ל דאמר אין מקטיר כי אותיב ליה ר"י אישתיק ליה וקשה למורי מה שכתב רש"י דלא הוי כריבה סלתה משום דבטל כמאן דליתיה דמי ולא מייתר ליה שהרי הוא סותר מה שפי' הוא עצמו במתני' גבי רבי יהודה דפירש דשתיהן פסולות הקומץ והמנחה הקומץ לפי שבולע ממנחת נסכים והוי ליה ריבה שמנה אלמא לא אמרינן בטל כמאן דליתיה דמי ועוד אי בטל כמאן דליתיה דמי חרב שנתערב בבלול דאמר ר"י (הוא) לא יקרב ופי' לעיל

מסורת הש"ס

א) בכורות כג., ב) יבמות פב. זבחים עט: חולין לח: לט: ק. לעיל כב:, ג) רש"ק מ"ג, ד) דלא כרב חסדא ולא כרב חייא. נ"ק, ה) [זבחים קי.], ו) ולא בטיל כמבטל ולא קא לל"ק, ז) נ"ל דקאמר, ח) זה שם. נ"ק, ט) כשר. נ"ק, י) [דף כב.], כ) בחולין. נ"ק, ל) ליבטל תרין אפשר לחולין כו' וה"ל מין במינו לר"ח והפ"ד כל"ל ולאפשר הוא בפנים הוא גי' רש"ק, מ) ולא תמסר. נ"ק, נ) ואמאי. נ"ק, ס) [לקמן נו:], ע) כהא. נ"ק, פ) [דף כב.], צ) [ועיין לה כתבלין יעב"ץ], ק) עיין לדף כד., ר) רש"ק דליתא וכו'. נ"ק, ש) פירשתי דליתא כיסא. נ"ק, ת) א"ר זירא. נ"ק, א) ולא. נ"ק, ב) נ"ק ת"ו.

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לעולם וכו' לקדשים להיות כחולין כצ"ל ותיבות כמבטלין נמחק: (ב) ד"ה לימא אליביה דרב חסדא דלא כרבי חייא וכו' דאין בטל אלא היכא דאפשר למיהוי כוותיה ומ"ה לא מבטל ליה וכו' שיריים מי הוו כ"ג ואם כן הוה כמו ריבוי סולת לאידך מנחה:

◆

מוסף רש"י

דרב חסדא סבר בתר מבטל אזלינן. אליבא דר' יהודה אמרה כמנחות דאמר מין במינו לא בטיל מין בשאינו מינו בטיל ותני רב חייא נבלה ושחוטה בטלות זו בזו לר' יהודה, ולאשמועינן רבי חייא דכי אמר ר' יהודה היכא דאפשר לו להיות כמותו אבל אי אפשר לו להיות כמותו מין בשאינו מינו הוא ובטל, ופירש רב חסדא דהאי אפשר ולא אפשר דרבי חייא בתר המבטל דהוא רובא אזלינן דאם אפשר לו להיות כמועט כשלכמותו הוי מין במינו ואי לא הוי מין בשאינו מינו, הלכך זית נבלה שנתערבה בהרבה זיתים של שחוטה בטלה כמי שאינה שם והטעונה בכך אין טמא, דמין בשאינו מינו הוא דאי אפשר לשחוטה שהוא המבטל להיות טמאה במגע וכמשא כנבלה, אבל שחוטה שנתערבה בנבלה רובה נבלה אין השחוטה בטלה להיות הנוגע בכך טמא ואף לשרוף תרומה על מגעו, לפי שאפשר לנבלה שהוא המבטל שמעשה טהורה כשחוטה דלכי מסרחה ופסלה לאכילה לגר שוב אינה קרויה נבלה (ביצה לח:). נאמר הקטרה בקומץ. וקמץ והקטיר (ויקרא ב) ונאמר הקטרה בשיריים. לא תקטירו ממנו אשה לה' (שם) כל שממנו לאשים הרי הוא בבל תקטירו דהיינו שיריים (זבחים קו.).

◆

שיטה מקובצת (המשך)

משום בן הרב שריבה שמנה הוא ואמאי אם בטל כמאן דליתיה דמי ולא כייתר לכך פי' מורי דהכא לא איכפת לן בריבה סלתה דהיכא אשכחן פסול בריבה סלתה ובשילהי ואלו מנחות דאמרינן התם כל המנחות שריבה במרת עשרונן פסולות ופרש"י שם טעמא שאם מדד בעשרון גדול או שנתן עשרון ומחצה הו"ל בקומץ מן החצי היתר ונמצא שאין לעשרון קומץ שלם והו"ל קומץ חסר והאי טעמא לא שייך הכא כיון דיכול לקמוץ מזו בפני עצמה ועוד פרש"י שם פי' אחר דטעמא דרבה במרת עשרונן פסולות משום דכתיב עשרון עשרון לעכב אם רבה והאי פסול נמי לא שייך הכא כיון דיכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה: י] אמר רבי זירא נאמר הקטרה כו' הכא הוא עיקר מילתיה דר' זירא משום דקשיא בין למ"ד דאזלי' בתר מבטל ובין למ"ד דאזלינן בתר בטל אבל לעיל לא קשה אלא למ"ד דאזלינן בתר מבטל לא חש ר' זירא לתרץ אותו. תו"ח: הו"ג אמר ר' זירא ול"ג כדאמר רבי זירא דהכא אמר ר' זירא לעיקר מילתיה משום דפריך בין לרב חסדא בין לרבי חנינא: יא] אין שירים מבטלין את הקומץ לפיכך לא מבטלי שירים לטיבלא שהרי בטיבלא שירים וקומץ הוא ראיה ביה ושירים לא מבטלי קומץ כדיליף בגז"ש דהקטרה ושירים נמי לא מבטלי שירים משום דמין במינו לא בטיל ופירש רש"י דהא אפילו ר"י כו' ואף על גב דפליג היכא דנתערב הקומץ במנחת כהנים ובמנחת כהן משוח כו' ואף על גב דבכולהו כתיב בהו הקטרה ואפילו הכי בטלי אהדדי לאו פירכא היא כדפי' לעיל דהתם משום דאין בלילתן שווה ובלע עבה מרכה: יב] עיין בהשמטות שבסוף המסכת: יג] אזיל דקאמר: יד] מין בשר: טו] לרב חסדא תריך הכי רב חסדא משמע מתניתין דדם קדשים רבה על של חולין והכי קאמר דאין אותו כאילו הוא מים וכשר של קדשים הואיל ואין המים ניכרים ורבי יהודה אומר אין דם קדשים מבטל דם חולין הואיל ואפשר לו להיות כמוהו ותיבות והוי דלא כרבי חייא ליתא שמה: טז] קמיצה שלא תיהוי: יז] אלא היכי ותיבות אם לא נמחק: יח] ואמאי דלא: יט] דתיהוי ריבה אות כ' נמחק: כ] ר' יהודה. ס"א רבנן מודו דאין עולין מבטלין זה את זה: כא] בקצח כו' הא דתניא: כב] שכיב חזקיה כשעלה:

א) נלע"ל טיבלא. ב) נ"ל משום ריבה שמנה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones